

Svar på "En kluven verklighet", Marie H. Carlsson m.fl.

I artikeln "En kluven verklighet" (SKT nr 5, 2013) lyfter "Nätverket för diakoner och präster med psykoterapiutbildning i Stockholms stift" frågan om psykoterapins och psykoterapeutens plats i Svenska kyrkan. Vad som är författarnas budskap och slutsats förstår jag inte helt ut. Artikeln är skriven med ett högtidligt och dramatiskt språk som dessutom svajar högst betänkligt mellan olika teman.

Jag förstår den dock som ett försök att väcka uppmärksamhet inom Svenska kyrkan för det faktum att det finns många präster och diakoner (och även en och annan pedagog) med utbildning i psykoterapi. I Svenska kyrkan har intresset ökat för olika inomkyrkliga själavårdstraditioner vilket minskat engagemanget för psykoterapi, konstaterar författarna. De tycks också frustrerade över att det råder ett ökat intresse för kognitiv beteendeterapi, KBT, i artikeln kallad för "kognition", på bekostnad av psykodynamisk terapi, PDT. Författarna säger att det "idag råder en naiv övertro på kognition". Vad lägger författarna i begreppet "kognition"? Hur är den en övertro? Och på vilket sätt är den naiv?

Problemet med denna artikel är, förutom dess språkliga brister, den fördomsfulla hållning man har till sin omgivning och med det stora allvar man tar sin egen kompetens.

Kyrkans möte med psykoanalysen var onekligen ett av de mest lyckosamma och konstruktiva sammanträffanden som ägt rum mellan kyrka och omvärld under 1900-talet.

Inom psykologin fanns ett starkt behov att kunna förstå och beskriva mänskligt beteende och symtom på ett nytt vetenskapligt sätt. I många kyrkor rådde en längtan att bedriva en själavård som inte var auktoritärt mästrande och dogmatiskt styrande. Det föll sig ganska naturligt att en av Sigmund Freuds första och främsta anhängare var en präst, schweizaren Oskar Pfister.

Sverige var tidigt ute att etablera ett samband mellan psykoanalys och kyrka.

Artikelförfattarna nämner S:t Lukas, men än mer går detta samband att beskriva med en enda person, Göran Bergstrand. Om någon kan göra anspråk på titeln "präst och psykoterapeut" är det han. Jag kan fortfarande möta klienter vid min mottagning som berättar om vilken livsavgörande betydelse radioprogrammet "Personligt med Göran Bergstrand" fick för dem i kritiska ögonblick av livet.

Men allt har sin tid. Idag ökar intresset, som författarna själva påpekar, för kyrkans egna traditioner av själavård. Psykoterapin har förändrats. Kognitiva processer och människans beteende ställs i centrum och psykoterapin utvärderas numera med evidensbaserad forskning och randomiserade kliniska studier. Därmed har tillgängligheten till psykoterapi ökat avsevärt och terapeuter utbildas i allt större omfattning. Artikelförfattarna talar om psykoterapi som en kultur. Jag vill hellre kalla den för ett antal behandlingsmetoder baserade på vetenskap, evidens och beprövad erfarenhet. Den där lite högtidliga och mystiska auran som tidigare omgärdat psykoterapeuten, och som jag återfinner i artikeln, har försvunnit. Tack och lov. Det går idag att beskriva psykoterapi utan att bli på gränsen till obegriplig.

Jag kan förstå att artikelförfattarna, vilka gör anspråk på att höra till den psykodynamiska skolan, känner sig lämnade i ett bakvatten. Men det är svårare att acceptera hur de förfaller till klichéartade negativa omdömen om KBT, kognitiv beteendeterapi, med meningar som "en alltför stor tilltro till kognition".

KBT möter människor också på ett existentiellt djup och i ett relationellt sammanhang. Jag har själv utbildat mig i psykodynamisk terapi vid Karolinska Institutet och kognitiv beteendeterapi vid Interagera i Göteborg och kan se hur den utveckling som ägt rum varit till godo för människa och samhälle, även i ett andligt perspektiv. Att kyrka blivit mer kyrka och psykoterapi mer kliniskt evidensbaserat arbete behöver inte innebära att de djupa banden bryts. Vill man ha fortsatt uppmärksamhet är det en god sak att söka förändras själv, snarare än att hemfalla åt nostalgisk gnällighet och fördomsfull okunnighet. Det kan ju ibland kanske vara så att prästens och diakonens val att vidareutbilda sig i psykodynamisk terapi mer återspeglar den egna individens behov än kyrkans.

Det var inte med den fördomsfulla och kritiska ton artikelförfattarna skriver, som samhörigheten mellan psykoanalys och kyrka en gång etablerades. Jag tror inte heller de på så sätt får gehör för sina krav på respekt och inflytande.

Jakob Carlander